

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Psykologi 61-90hp

**Vilka faktorer upplevs som
begränsande för unga kvinnors
sexualitet utifrån ett
genuspsykologiskt perspektiv?**

En studie med tio intervjuer av kvinnor i åldrarna 25-30 år

*Författare: Matilda Hermansson &
Stephanie Abrahamsson
Handledare: Yvonne Terjestam
Examinator: Erica Schütz
Termin: 2016
Ämne: Psykologi
Nivå: Kandidat
Kurskod: 2PS600*

Abstrakt

Syftet med föreliggande studie var att undersöka om och i sådana fall vilka faktorer som unga heterosexuella kvinnor upplevde som begränsande för sin sexualitet. Med hjälp av semistrukturerade intervjuer undersöktes i denna kvalitativa studie hur dessa deltagare upplevde sin sexualitet utifrån tre huvudområden; sociala strukturer, normer samt psykisk hälsa. Teorin "sexual scripting theory" applicerades på de tre huvudområdena, då paralleller drogs mellan dessa och teorins tre huvudbegrepp "*cultural scripts*", "*interpersonal scripts*" och "*intrapsychic scripts*". Resultatet av denna studie visade att patriarkala strukturer, samhällsideal, jämförelser med andra, förväntningar och föreställningar om kvinnans utseende samt beteende var hämmande för deltagarnas sexualitet. Resultatet visade även att det fanns tydliga samband mellan sexualiteten och den psykiska hälsan. Negativa sexuella erfarenheter upplevdes påverka deltagarnas psykiska hälsa och blev hämmande för framtida sexuella upplevelser. Många begränsande faktorer identifierades utifrån resultatet i denna studie och en inblick i deltagarnas förhållande till sin sexualitet utforskades.

Nyckelord

"Sexual scripting theory", sexualitet, sexuell hälsa, psykisk hälsa, sociala strukturer, normer

What factors are perceived as limiting for young women's sexuality from a gender psychological perspective?

A study of ten interviews with women aged 25-30 years

Innehållsförteckning

Introduktion	3
Sexual scripting theory	3
Sexualitet och psykisk hälsa	5
Sexualitet och sociala strukturer	7
Sexualitet och normer	10
Syfte och frågeställningar	12
Metod	13
Deltagare	13
Instrument	13
Procedur	13
Etik	14
Resultat	15
Resultat för sexualitet och psykisk hälsa	16
Positivt samspel	17
Negativt samspel	17
Samspel	18
Resultat för Sexualitet och sociala strukturer	19
Negativ struktur	19
Rådande struktur	20
Ej aktivt val	21
Resultat för Sexualitet och normer	21
Negativ norm	22
Rådande norm	23
Påverkande norm	24
Diskussion	25
Resultatdiskussion	25
Praktiska implikationer	29
Metodologisk diskussion	30
Framtida forskning	31
Referenser	33
Bilagor	37
Bilaga I - Brev till deltagare	37
Bilaga II - Intervjuguide	38

Introduktion

Det finns en demokratisk strävan i Sverige att alla människor ska, med hänsyn till sin sexualitet, uppleva frihet, allmänt välbefinnande och att vara fri från kränkning. Detta mål är ännu inte uppnått (RFSU, 2013). Sexualitet, i dess vidaste bemärkelse, innefattar både sexuella beteenden och konsekvenserna av dessa sexuella beteenden. Allt från njutning, intimitet och sexuella preferenser till relationer, inställningar och sexuella handlingar är alla uttryck för sexualitet (World Health Organization, 2006). Att uppleva frihet i sin sexualitet betyder olika för kvinnor respektive män, då kvinnor och män ofta begränsas på olika sätt. Kvinnans sexualitet begränsas i fler avseenden än mäns sexualitet. Begränsningar kan vara i form utav exempelvis maktbalanser (Christ, 2016; RFSU, 2007) och vad som anses vara accepterat kvinnligt beteende (RFSU, 2007). Denna studie undersöker, med hjälp av intervjuer, om heterosexuella unga kvinnor upplever begränsningar, likt dessa, i vardagslivet.

Denna studie har identifierat tre områden, utifrån tidigare forskning, som viktiga när man studerar sexualitet och det första området berör strukturer i samhället. I strukturer går det att undersöka hur kvinnans sexualitet påverkas av genus, de handlingar som formar kvinnan (Butler, 1988), det patriarkala samhället där kvinnor förtrycks (Tolman, 2002), samt begränsas och styrs i sin sexualitet (Christ, 2016). Det andra området berör de normer som styr kvinnans uppfattning om hur hon bör förhålla sig till sin sexualitet. Dessa normer är bland annat uppfattningen om kvinnans sexualitet som passiv, kroppen som ett objekt (Elmerstig, Wijma, Sandell & Berterö, 2012) och att begränsa det egna sexuella begäret (Sakaluk, Todd, Milhausen & Lachowsky, 2014), men istället lägga större fokus på mannens njutning (Elmerstig et al., 2012). Det tredje området berör samspelet mellan den psykiska hälsan och sexualitet som bland annat visar att hälsan kan påverkas fördelaktigt av positiva sexuella möten (Anderson, 2013). Eftersom sexualitet är en stor del av en individs liv och kan påverka sådant som känslor och välbefinnande (Folkhälsomyndigheten, 2012), så är det därför av vikt att kvinnans sexualitet ska ses ur ett helhetsperspektiv då det är nära sammankopplat till den psykiska, sociala och fysiska hälsan (Hensel, Nance & Fortenberry, 2016).

Sexual scripting theory

Paralleller har dragits mellan "sexual scripting theory's" tre huvudbegrepp "*cultural scripts*", "*interpersonal scripts*" och "*intrapsychic scripts*" med denna studiens studieområden sociala strukturer, normer och hälsa (i respektive ordning).

Denna uppsats kommer utgå från “sexual scripting theory” som är en teori framlagd av Gagnon och Simon (2005). Gagnon och Simon (2005) påpekade att tidigare forskning har saknat sammankopplingen mellan de sociala och kulturella källorna som ger innebörd till fysiska sexuella handlingar. Burgess (1949) menade att det var viktigt att lämna det ensidiga fokus som läggs på den fysiska aspekten av sexualitet, de konkreta handlingar våra kroppsdelar utför, till att fokusera på vad som egentligen är källan till den underliggande innebörden av dessa handlingar (Burgess, 1949, refererat i Gagnon & Simon, 2005, s. 4). Sexualitet, är utifrån denna teori, en kombination av samspelet mellan samhället och psyket som har utvecklats och tagit plats i sociala “scripts”. Denna kombination har möjliggjort sexuella akter (Gagnon & Simon, 2005, s. 6).

“Sexual scripts” delas upp i tre olika områden, “*cultural scripts*”, “*interpersonal scripts*” och “*intrapsychic scripts*”. Ett beteende som är fullständigt frivilligt kan oftast inte ske, enligt Gagnon och Simon, utan istället är det mänskliga beteendet inlärt. Detta inlärd beteende kan beskrivas med hjälp av begreppet “script” (Gagnon & Simon, 2005, s. 13). Denna teori delar samma tankar som Burgess angående inläringen av sexuella beteenden och att utförandet av sexuella akter kräver en komplex inläring som också omfattar aspekter från domäner i livet som inte är i den sexuella domänen (Burgess, 1949, refererat i Gagnon & Simon, 2005, s. 13). Innan händelser, personer eller situationer tolkas med hjälp av ens “sexual script” förblir händelsen, personen eller situationen icke sexuell (Gagnon & Simon, 2005, s. 13, 37). De två första områdena av “sexual scripts” är “externa” och den tredje är “intern”. Det första området är “*cultural scripts*”. “*Cultural scripts*” är det kulturella sammanhanget, som består av större sociala etablerade system, detta kan med andra ord liknas vid sociala strukturer som samhället är uppbyggt av. Detta innebär att de beteenden som individer har, delvis beror på de kulturella inläringar som dessa system bidrar med. Det är därmed yttre kulturella faktorer och inte de inre hos en individ, som även påverkar beteenden. Den kulturella kontexten avser sedan beskriva att sexualitet lärs in med hjälp av kulturen man omges av och även då all dess historia (Gagnon & Simon, 2005, s. 12, 313). Det andra området inom “sexual scripts” är “*interpersonal scripts*”. “*Interpersonal scripts*” överförs från den kulturella dimensionen och avser organisera och strukturera komplexa interaktioner där två eller fler individer är inblandade och där alla parter är beroende av varandras deltagande (Gagnon & Simon, 2005, ss. 14-15). I mötet med andra människor möts individer av beteenden och känslor som behöver tolkas för att förstås. Tolkningen görs utifrån de interna “scripts” som alla individer har. Detta innebär att i en sexuell situation

förstås de sexuella signalerna utifrån de egna "scripten" och påverkar därför hur individen väljer att agera. Det är viktigt att förstå dessa "scripts", eftersom de styr mycket av de sexuella beteendena. Detta är även anledningen till att män och kvinnor har olika förutsättningar i sexuella interaktioner, då de utgår från olika inlärd "scripts" (Wiederman, 2005). Det tredje och sista området, "*intrapsychic scripts*", är internt och berör de subjektiva upplevelserna av motivation, upphetsning och lust samt delar av det mentala livet (Simon & Gagnon, 1986). Dessa "scripts" är de som avser ge mening till inre tillstånd samtidigt som det även är dessa inre mekanismer som ser till de fysiska aspekterna av sexualitet, främst upphetsning. Dessa fysiska resultat av "*intrapsychic scripts*" leder i sin tur till en ökning i inre motivation, eftersom de fysiska resultaten registreras av individen i fråga. Med andra ord blir detta en positiv cykel där inre motivation leder till fysiologiska responser vilket i sin tur leder till ännu starkare inre tillstånd och motivation (Gagnon & Simon, 2005, s. 15).

Huvudbegreppen i "sexual scripting theory" kan jämföras med denna studiens avgränsningar, sexualitet och hälsa, sexualitet och normer, samt sexualitet och sociala strukturer. Sexualitet och hälsa kommer främst att utforskas utifrån "*intrapsychic scripts*", då det är interna tillstånd och subjektiva upplevelser som denna underrubrik utgår ifrån. Denna del har utökats för att även kunna innefatta psykisk hälsa. Sexualitet och normer kommer främst att utforskas utifrån "*interpersonal scripts*", eftersom det är upplevelserna i interaktionen med andra som denna underrubrik utgår ifrån. Sexualitet och sociala strukturer kommer främst att utforskas utifrån "*cultural scripts*", då de strukturer och system som påverkar beteenden kan förstås med hjälp av dessa "scripts".

Sexualitet och psykisk hälsa

God *hälsa* betyder att ha ett bra välmående både fysiskt samt psykiskt. Definitionen inkluderar även det sociala välmåendet och innebär därmed att det inte endast är avsaknad av sjukdom som utgör god hälsa (World Health Organization, 2003). Enligt Folkhälsomyndigheten (2016) är sexuell hälsa en av grundpelarna för den allmänna hälsan samt hur människor uppfattar denna (Folkhälsomyndigheten, 2016). Sexualiteten påverkar många aspekter av en individs välbefinnande, exempelvis personlighet, beteenden, känslor och tankar och det är därför en viktig del i människors liv (Folkhälsomyndigheten, 2012). *Sexuell hälsa* avser samma aspekter som ovan fast i relation till sexualitet. Denna definition innefattar de fysiska, psykiska samt sociala aspekterna av en individ. Att ha en god sexuell hälsa är att bland annat känna positiva

känslor inför sin sexualitet och sig själv och att ha möjligheten till njutning. Ramen för denna definition kräver att sexualitet och sexuella relationer skall vara positiva samt respektfulla. Vidare skall även sexuella relationer vara fri från diskriminering, våld och tvång samt att sexuella relationer ska vara trygga (World Health Organization, 2016). Dessa antaganden om sexualitet delar även RFSU (2013) med deras vision om frihet som innebär att individen skall ha frihet till att vara, välja och njuta (RFSU, 2013). Den syn på sexualitet som råder i samhället idag lägger nästan bara fokus på de risker som finns, såsom spridandet av könssjukdomar till exempel. Det har därmed inte varit tillräckligt med diskussioner kring den sexuella hälsan eller arbete kring att identifiera de faktorer som främjar den allmänna hälsan (Folkhälsomyndigheten, 2012). Enligt Statens offentliga utredning (SOU 2016:60) har inte kvinnor och män samma frihet eller möjlighet till kroppslig integritet.

I en artikel, baserad på erfarenheter och reflektioner från en organisation för sexuell hälsa, skriver Hanbury och Eastham (2016) att när unga kvinnor får råd angående sexualitet på olika kliniker ligger fokus oftast på könssjukdomar samt preventivmedel för att undvika oönskade graviditeter. Det läggs sällan vikt vid exempelvis hur njutningen i sexuella relationer kan påverkas av preventivmedel, utan istället präglas informationen av historiska tabun som finns kring den kvinnliga sexualiteten. Genom det här förhållningssättet till diskussioner kring preventivmedel, som avsexualiserar och förstärker tabun genom tystnad om sexualitet, så minskar även chansen för kvinnor att kunna diskutera och utforska njutning. Hanbury och Eastham menar att utgångspunkten vid samtal om sexualitet borde istället, vid kliniker samt i utbildningssyfte, utgå ifrån en mer positiv ställning gällande den sexuella njutningen och därmed undgås de risker som kan uppstå när sexualitetens njutning inte nämns. Dessa risker kan vara brist på sexuell lust samt att sexualiteten inte utforskas av de unga kvinnorna. Vid samtal om sexuell njutning antas hela kvinnans hälsa vara i fokus. Det gäller både den psykiska, fysiska och känslomässiga hälsan, men även de yttre faktorer som spelar roll för huruvida preventivmedel påverkar unga kvinnors sexualitet (Hanbury & Eastham, 2016). En studie som också såg det viktiga i att sexualiteten sätts i ett helhetsperspektiv för individens hälsa, utfördes enligt longitudinell metod, och fick resultat som visade att unga kvinnors sexualitet var nära sammankopplade till det övriga fysiska, psykiska samt sociala välmåendet (Hensel et al., 2016). En rad faktorer påverkades fördelaktigt av en positiv förhållning till sexualiteten hos kvinnorna. Några av dessa faktorer var mindre benägenhet till depression, bättre självförtroende och bra

social integration i samhället. Förmågan att kunna fatta bra beslut i avseende till sin sexuella hälsa skapade verktyg som i sin tur bidrog till att kunna göra bra val för att undvika risker i sin allmänna hälsa. På det här sättet var de fysiska, psykiska, sociala samt sexuella aspekterna sammankopplade genom gemensamma kompetenser som var applicerbara på alla dimensioner i livet och bidrog därför till bättre hälsa (Hensel et al., 2016).

En helhetssyn som förhållningssätt i forskning kring sexualitet kan påverka de rådande "sexual scripts" som präglar människors sexualitet och tabubelagda ämnen kan lättare diskuteras. Ökad förståelse för alla delar, de fysiska och känslomässiga aspekterna, av sin sexualitet förstärker den positiva förhållningen till sexualiteten och tillfredsställande sexuella erfarenheter kan ge en positiv effekt på hälsan (Anderson, 2013). Stephenson och Mestons (2015) kvantitativa enkätstudie, som genomfördes i Texas, visade tydligt att livstillfredsställelse var starkt korrelerat med sexuell hälsa (Stephenson & Meston, 2015).

Whittier (2001) kommer fram till slutsatsen, i sin studie som genomfördes genom intervjuer, att "*intrapsychic scripts*" i "sexual scripting theory" har en stor roll vid utvecklandet av individen (Whittier, 2001). Några år senare konkluderade även Whittier och Melendez (2004), genom intervjuer i sin longitudinella studie, att en viktig del av "*intrapsychic scripts*" var intersubjektivitet, vilket kan beskrivas som det man som individ tror att andra individer tänker, tror och känner inför en. Ännu fler beteenden kunde hädanefter förklaras med hjälp utav intersubjektivitet (Whittier & Melendez, 2004).

Sexualitet och sociala strukturer

Det som skiljer allmän forskning från det som Yvonne Hirdman (1988) kallar för "kvinnoforskning" är att den maktbalans som finns mellan män och kvinnor och de tilldelade positionerna för respektive kön tas för givet, som något naturligt och historiskt. Kvinnoforskare, eller genusforskning som det vanligtvis kallas, tar å andra sidan denna könsordning som någonting socialt konstruerat och inte någonting som har sitt underlag i biologiska könsskillnader. Frågan om varför kvinnan har blivit tilldelad den underordnade positionen är svår att besvara, men trots år av forskning och initiativ för att rekonstruera könsordningen och allt som det innebär, kvarstår ändå det faktum att kvinnan har förblivit, om än i mindre grad, i den underordnade position hon alltid har

varit i. Detta har onekligen haft, och har fortfarande, konsekvenser för kvinnor idag och inte minst för kvinnans sexualitet (Hirdman, 1988, ss. 1-2).

I "sexual scripting theory" anses genus relevant för utformandet av "scripts" (Gagnon & Simon, 2005, s. 3). *Genus* är de socialt skapade könen som har tillskrivits respektive biologiska kön. Utifrån det här socialt konstruerade könet sätts förväntningar, riktlinjer och idéer om hur både kvinnor och män bör agera och vara. Avviker ett beteende eller ett sätt att vara från det som anses som normalt för sitt genus, kan det uppfattas som negativt. Alla dessa förväntningar läggs på människor redan vid födseln och spelar stor roll vid människors förhållande till deras sexualitet (RFSU, 2015). Genus skapas i en ständigt pågående process och drivs av de handlingar som individer väljer att utföra. Dessa handlingar fungerar styrande för vilka normer som anses vara viktiga för kvinnor respektive män och genom upprepning formas på så sätt genus (Ambjörnsson, 2003, s. 13). *Normer* är handlingsföreskrifter och bestämmelser som visar individer hur de bör agera och handla (Nationalencyklopedin, 2016). Begreppet norm kommer i denna studie innefatta ageranden och beteenden mellan och inom enstaka individer och mindre grupper.

Även Butler (1988) menade att genus skapas genom individens ageranden och formandet av en kvinna och hennes beteenden är därför skapat genom dessa handlingar. Detta innebär även att genus är starkt påverkat av den tid och miljö som individen lever i och är inte ett stabilt sätt att vara. Denna synvinkel utgår från att det som styr och skapar genus inte är biologiskt. Kroppen är en konstruktion av den historiska och kulturella kontexten som individen befinner sig i, i ett ständigt skapande. Individuella handlingar påverkas av kulturella, samt politiska strukturer i samhället (Butler, 1988). Begreppet sociala strukturer har använts som ett paraplybegrepp i denna studie för att kunna inkludera ett flertal av samhällets strukturer som exempelvis maktstrukturer. Definitionen av *sociala strukturer* berör relationerna mellan organisationer, institutioner, grupper och individer och inte individerna i dessa grupper (Nationalencyklopedin, 2016).

Gayle Rubin (1975) skapade begreppet "sex/gender". I sin artikel *The Traffic in Women: Notes on the "Political Economy" of Sex*, beskrev hon begreppet som avser förvandlingen av den biologiska sexualiteten till skapade mänskliga handlingar och beteenden. Med samhällets strukturer som grogrund kommer därför sexuella behov tillfredsställas inom de skapta ramarna. I denna artikel beskriver hon även att synen på kvinnans sexualitet är ett verktyg för upprätthållandet av ett manligt homosocialt

system. Utifrån detta kan det då argumenteras att kvinnans sexualitet länge inte har setts som sin egen utan snarare tillhöra mannen. Trots att Rubin har fortsatt att utveckla sin syn på feminism och mansdominans finns det fortfarande en del som kan tas från dessa tankar och appliceras på dagens syn på kvinnans sexualitet (Rubin, 1975). Dessa tankar stämmer överens med en undersökning som utfördes av Nationellt centrum för kvinnofrid (2016) med hjälp av kvalitativa intervjuer. Undersökningen visade att sexuella övergrepp främst rör sig om maktutövning och dominans och inte om sexualitet (NCK, 2016). Relevant för detta är att tala om det *patriarkala samhället* som är en samhällsstruktur som beskriver mansdominansen i de flesta av samhällets domäner (Nationalencyklopedin, 2016). Kvinnans sexualitet anses vara skapad efter mannens behov, i det patriarkala samhället. Kvinnans egen lust och hälsa tas det inte hänsyn till. Ur denna synvinkel förtrycks kvinnor i det heterosexuella partnerskapet. Kvinnans kropp blir ett objekt som är till för mannens njutning och detta synsätt utvecklar en attityd där inte ens kvinnan själv utforskar sin sexualitet. En del studier har dock visat att unga kvinnor har socialiserats till att tro att bristen på sexuell lust är normalt och ser det ofta därför inte som ett problem som de uppsöker hjälp för. Med andra ord förväntar de sig inte att njuta lika ofta som mannen och ser därför till att mannens behov blir tillfredsställda istället (Tolman, 2002). Christ (2016) menar att en stor del av ett patriarkalt samhälle är ett samhälle där kvinnors sexualitet begränsas och styrs av de dominerande männen. Kvinnors sexualitet måste kontrolleras för att männen ska vara säkra på att ett barn är deras biologiska avkomma. Ett sätt att styra det här på är att se till att en kvinna är oskuld fram till giftermål och därefter tillhör hon mannen. Den kvinna som inte följer detta kan utsättas för skam och i värsta fall av våldsamma utfall. Därför finns det fortfarande debatter gällande kvinnors kontroll över den egna kroppen och sexualiteten, som till exempel diskussioner om rätt till preventivmedel och abort. Denna kontroll över sexualiteten gäller däremot inte för män (Christ, 2016).

Wiederman (2005) undersöker teorin, "sexual scripting theory" och menar att kvinnans och mannens "scripts" i västvärlden är styrt av uppfostran och kulturell inläring. Media och hur samhället och dess lagar är utformade har en stor påverkan i formandet av "scripts". En stor skillnad i kvinnans "script" är präglad av försiktighet för att undvika oönskade graviditeter och för att upprätthålla sitt rykte. Kvinnans roll i ett förhållande blir den som får begränsa och styra sexuella interaktioner, vilket innebär att män istället inte behöver anta en roll som innebär behärskning och blir därmed friare i sin sexualitet. Eftersom kvinnor lägger större fokus, än vad män gör, på ett meningsfullt

förhållande, i och med att det för kvinnor finns fler risker, finns även risken för att kvinnor blir mer känslomässigt involverade och kan därför till större utsträckning bli sårade. Därför är det enligt kvinnliga "scripts" inte meningsfullt att ha flera sexuella partners om de inte är känslomässigt involverade. Genom att förstå att det finns skillnader mellan kvinnors och mäns "script" och att utforska detta kan därför ge en bättre förståelse och upplevelse i sexualiteten (Wiederman, 2005).

Heteronormativitet är föreställningen om att den heterosexuella läggningen är den som anses vara den normala och alla andra läggningar som inte är den heterosexuella är därmed det avvikande (Nationalencyklopedin, 2016). Utifrån Christs (2016) tankar kring den maktbalans som uppstår mellan heterosexuella män och heterosexuella kvinnor, så kan ett homosexuellt förhållande inte accepteras som norm då detta förstör just den maktbalansen (Christ, 2016). Ett perspektiv som utmanar den heteronormativa ordningen och som erbjuder en alternativ lösning till den rådande maktbalansen är queerperspektivet som betonar vikten av att inte se heterosexualiteten som den rådande normen i samhället. Homosexualitet och heterosexualitet är istället två olika sätt att uttrycka sexualiteten på och ingen av de två olika typerna är mer normal än den andra. Detta synsätt möjliggör därför ett frigörande av de maktrelationer som råder i samhället, då ett synsätt inte undertrycker det andra (Lalander & Johansson, 2012, s. 146, 147, 179).

Sexualitet och normer

Att killar tillåts allt, men att tjejer begränsas, är en moral som utvecklats till att kallas för den dubbla bokföringen. Män kan därmed ha flera sexuella relationer utan att bli bemötta på det sätt som kvinnor blir i samma situation. Nedvärderande ord kopplas därför till kvinnor som välkomnar sin sexualitet (Blackman, 1995, refererat i Lalander & Johansson, 2012, s. 154). Genom att använda sig av deltagande observation under sitt fältarbete samlade Ambjörnsson (2003) in material från unga kvinnor och kunde observera att det ibland var svårt för dem att dra en gräns mellan att vara tillräckligt attraktiv, men samtidigt inte för tillgänglig sexuellt. Det innebar att uppfattningen om vad som var kvinnligt var att vara lagom sexuell. Att ha rätt sorts smink och frisyr samt att ha koll på sin kroppsbe håring var något som förväntades för att uppfattas som kvinnlig. Däremot var det en balansgång för att inte uppfattas alltför tillgänglig och beteenden såsom att vara mjuk, försiktig, ansvarsfull och inte vara för högljudd anammades (Ambjörnsson, 2003, s. 86, 118, 120). En studie, som utfördes i USA, förklarade att en viktig del i att kunna förstå sexuellt beteende, var att kunna förstå hur

själva uppfattningen om genus och alla de normer som följer detta, påverkar sexualiteten. Med hjälp av kvalitativa enkäter med öppna frågor undersöktes hur män och kvinnor uppfattade att deras sexualitet påverkades av genus. Det framkom i resultatet att kvinnor främst oroade sig för sitt rykte. Resultatet visade även att rädslan för att bli utnyttjad oroade kvinnorna. Tankar och känslor kring sexualiteten blev styrt av bland annat denna oro och de uppfattade sig själva som begränsade i huruvida de kunde uttrycka sin sexualitet. Resultatet visade att det fanns en uppfattning bland kvinnorna om att de endast borde uttrycka sin sexualitet i ett stabilt förhållande (Maas, Shearer, Gillen & Lefkowitz, 2015).

En kvalitativ studie utförd i södra Sverige, som använde sig av grounded theory som forskningsmetod, intervjuade unga kvinnor och undersökte hur de skulle vilja att den sexuella interaktionen skulle se ut, samt vilka påverkande faktorer det fanns. De normer som uttrycktes och som påverkade kvinnorna negativt visade en bild av kvinnans sexualitet som passiv utan vilja. Ofta förmedlades även kvinnans kropp som ett objekt och denna bild av att vara av mindre värde avspeglades i sexuella interaktioner där det fanns ett större fokus på mannens njutning. Kvinnans roll uppfattades istället som den som i större utsträckning skulle tillfredsställa (Elmerstig et al., 2012). Vidare visade även Muhamad, Liamputtong, O'Halloran, Low och Moolchaem (2016) i sin kvalitativa meta-syntes, att kvinnor som inte såg till sina egna behov i en relation med sin partner fick då negativa sexuella erfarenheter som följd, som de inte uppsökte hjälp för, utan anpassade sig istället till den dåliga situationen (Muhamad et al., 2016). Det som kvinnorna uppfattade som dåligt sex var den situation där mannen endast hade sin egen njutning i åtanke (Elmerstig et al., 2012). Sakaluk et al. (2014) visade att kvinnor lade tyngden vid den känslomässiga aspekten och män såg sexualiteten som något fysiskt. Kvinnorna uttryckte att en orgasm inte var nödvändig för att vara sexuellt tillfredsställd, medan åsikterna var tvärtom för männen (Sakaluk et al., 2014). Att båda parter i ett sexuellt förhållande skulle erfara lika mycket njutning där ingen fick ta en mer framträdande roll, var något som därför uppfattades som viktigt för dessa unga kvinnor. Detta kunde lättare uppnås i ett förhållande som hade pågått en längre tid. Dessa normer som gav en bild av hur en kvinna skulle vara blev problematisk för kvinnorna då de istället ville uppnå ett mer jämställt förhållningssätt i den sexuella interaktionen (Elmerstig et al., 2012).

Wiedermans (2005) undersökning av teorin, "sexual scripting theory", undersökte bland annat hur de olika "scripts" påverkade män och kvinnor olika i deras sexualitet.

Varje beteende har en betydelse och skiljer sig åt för män och kvinnor, eftersom de utgår från två olika "script". De reaktioner som uppstår hos individen är automatiska och baseras på de interna "scripts" och detta innebär att de känslor och tankar som uttrycks är styrt av normer. Om båda parter i ett förhållande följer de "script" som råder i kulturen så vet också båda vad som förväntas av den andra och därmed borde ångestnivån sänkas, då det råder mindre osäkerhet kring sexualiteten. "Scripts" erbjuder en mall som bidrar till beteenden som förväntas av ett par i ett förhållande (Wiederman, 2005). En studie, som använde sig av fokusgrupper, undersökte vilka "sexual scripts" som var de vanligaste hos heterosexuella och den utgångspunkt som det utgicks från för denna studie var "*cultural scripts*". Studiens resultat visade bland annat att de "sexual scripts" som drev sexuella beteenden samt attityder hos heterosexuella var att män ansågs ha starkare sexuella begär än kvinnor och kan och vill alltid ha sex. Det visade sig också att de flesta hade uppfattningen om att kvinnor begränsade sitt sexuella begär, detta för att inte bryta mot de rådande normerna. Andra "sexual scripts" som var påtagliga var den föreställning om att kvinnor var de som avgjorde och satte gränser för när och hur mycket sex som skulle ske. Singelkvinnor som var sexuella och öppet visade sin sexuella lust sågs ur ett negativt ljus och kunde riskera att få negativa ord associerade till sig. Detta gällde endast singelkvinnor och de som befann sig i ett förhållande kunde få lov att vara öppnare med sin sexualitet. Även om många av dessa "sexual scripts" fortfarande stämde överens med de mer traditionella "sexual scripts" så fanns det bevis för modernare och nyare. Det gällde kvinnornas roll, som nu istället förväntades vara aktivare samt mer erfarna i den sexuella interaktionen med en man (Sakaluk et al., 2014).

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns faktorer och i sådana fall vilka som kvinnor upplever som begränsande för deras sexualitet. Utifrån tidigare forskning har tre huvudområden identifierats som viktiga för kvinnors sexualitet. Dessa är sexualitet och psykisk hälsa, sexualitet och sociala strukturer, samt sexualitet och normer. Uppsatsen utgår därför ifrån tre frågeställningar som formulerats utifrån syftet;

- Upplever unga kvinnor att det finns samband mellan sexualitet och den psykiska hälsan?
- Upplever unga kvinnor att sociala strukturer kan verka hämmande för deras sexualitet?

- Upplever unga kvinnor att det finns normer som styr deras beteenden och/eller tankar och på så sätt påverkar sexualiteten?

Metod

Deltagare

I denna studie intervjuades tio personer. Innan detta utfördes två pilotintervjuer för att finna potentiella brister i intervjuguiden. Urvalet blev enligt bekvämlighetsurval samt ett handplockat sådant då enbart kvinnor mellan 25 till 30 år var av intresse. Det var endast heterosexuella unga kvinnor från Sverige med vidareutbildning på högskolenivå som intervjuades. Då deltagarnas anonymitet försäkrades användes inte deras riktiga namn vid citering i resultatdelen, utan de blev tilldelade en bokstav.

Instrument

Denna kvalitativa studie utfördes genom intervjuer som enda insamlingsmetod. En intervjuguide (se bilaga II) utformades som användes som stöd under intervjuerna, men ytterligare frågor ställdes som baserades på deltagarnas svar. Intervjun var semistrukturerad (Langemar, 2008, s. 69) men intervjuguiden var strukturerad. Den bestod av 10 formulerade frågor samt följdfrågor. Dessa färdigformulerade frågor styrde inte intervjun, utan användes som stöd för att säkerställa att nödvändiga grundläggande frågor inom studiens område besvarades samt som möjligheten till semistrukturerade diskussioner kring ämnet i fråga.

Tio huvudfrågor utvecklades utifrån studiens tre huvudområden nämligen (1) sexualitet och hälsa, (2) sexualitet och sociala strukturer och (3) sexualitet och normer (se bilaga II). Huvudområde ett inkluderade frågorna 1, 8 och 9. Huvudområde två inkluderade frågorna 2, 4 och 7. Huvudområde tre inkluderade frågorna 3, 5, 6 och 10.

Procedur

Två pilotintervjuer utfördes för att testa intervjuguiden innan den kunde användas under övriga intervjuer. Pilotstudien resulterade i att det gjordes mindre justeringar i två intervjufrågor innan den färdiga intervjuguiden kunde sammanställas. Efter att ha kontaktat potentiella deltagare, skickades ett informationsblad ut (se bilaga I). Därefter bestämdes lämplig tid och plats för intervjun för de deltagare som var intresserade. Intervjuerna tog plats antingen hemma hos deltagaren eller på ett bibliotek. Efter samtycke från deltagaren sattes en bandspelare igång. Deltagarna blev ännu en gång informerade om syftet med studien, de etiska aspekterna samt beskrivning av viktiga

begrepp. Efter att deltagarna givit sitt godkännande påbörjades intervjun utifrån intervjuguiden. Precis som pilotintervjuerna, varade intervjuerna cirka 30 minuter. Efter avslutad intervju stängdes bandspelaren av och deltagaren tackades för sitt medverkande. Det gavs även möjlighet för deltagaren att ställa frågor kring studien och de som ville ta del av studiens färdigställda resultat fick information om bland annat kontaktuppgifter. Intervjuerna transkriberades därefter ordagrant.

Burnards (1991) metod för innehållsanalys av kvalitativa studier består av ett visst antal steg som följs i kvalitativ analys av intervjudata. Det första steget i föreliggande studie var att läsa igenom varje transkribering för sig, detta för att få en bättre förståelse för varje deltagares intervju. Under steg två valdes meningsbärande enheter ur transkriberingen och dessa valdes utifrån relevans för studiens tre huvudområden. Dessa meningsbärande enheter var avsedda att svara på studiens tre frågeställningar. Det allra viktigaste i de meningsbärande enheterna valdes därefter ut i steg tre och kondenserades ner till en kort beskrivande mening. I steg fyra skapades underkategorier dit varje komprimerad meningsbärande enhet kunde placeras. Dessa underkategorier användes sedan i steg fem, där de meningar som verkade ha gemensamma betydelser och innehåll fördes tillsammans för att hitta huvudkategorier. Resultatet av analysen sammanställdes sedan i en tabell (se tabell I).

Etik

Under intervjuerna lades det vikt vid de etiska riktlinjer utformade enligt Vetenskapsrådet (2002). Det togs hänsyn till informationskravet genom att deltagarna fick information om studiens syfte och att deras frivilliga deltagande skulle förbli anonymt. Vidare förklarades det även att det insamlade materialet inte skulle användas i något annat syfte än sammanställning av denna studie enligt nyttjandekravet. Deltagarna försäkrades även att de hade rätten att när som helst ta tillbaka sin medverkan utan att bli ifrågasatt och utan att bli negativt bemötta. Utöver detta fick även deltagarna själva sätta villkoren för sitt deltagande genom att själva bestämma tid och plats för sina intervjuer. Ett muntligt samtycke från deltagarnas sida krävdes på grund av samtyckeskravet. För att garantera deltagarnas anonymitet namngavs inte ljudfilerna utan de blev istället tilldelade siffror. På grund av att studiens ämnesområde kunde uppfattas som känsligt, behandlades frågorna samt deltagarnas svar respektfullt och stor vikt lades vid att få deltagarna att känna sig så trygga som möjligt enligt konfidentialitetskravet.

Resultat

Syftet med denna studie var att försöka finna om det fanns faktorer, och i sådana fall vilka de var, som upplevdes som begränsande för unga kvinnors sexualitet. De frågeställningar som avsågs besvaras var följande: *Upplever unga kvinnor att det finns samband mellan sexualitet och den psykiska hälsan, upplever unga kvinnor att sociala strukturer kan verka hämmande för deras sexualitet samt upplever unga kvinnor att det finns normer som styr deras beteende och/eller tankar och på så sätt påverkar sexualiteten?* Det togs fram nio huvudkategorier som presenteras i tabellen nedan (se tabell I). Tabellen illustrerar exempel på citat från deltagarna, tillhörande underkategori samt huvudkategori.

Tabell 1. Resultat från intervjumaterialets analysarbete (meningsbärande enheter, underkategorier, huvudkategorier)

Meningsbärande enhet	Underkategori	Huvudkategori
“Nja, asså jag känner ju mig som en ganska självständig och stark person. och det tror jag absolut avspeglas i min sexualitet. att jag så här, vågar tänja på gränserna och ta ut svängarna och liksom se till min egen njutning.”	Positiva egenskaper speglas positivt i sexualitet.	Positivt samspel
“Om man känner att man antingen inte har sex, eller inte får den bekräftelsen. Eller att man har sex och inte får det att funka. Eller att man liksom inte känner sig snygg. Eller inte fräsch, eller inte av någon anledning liksom...att man inte kan göra det man vill. Det är klart att det skapar ångest eller kanske nedstämdhet.”	Negativa omständigheter leder till negativa känslor.	Negativt samspel
“Ja och nej. I grund och botten så tror jag att jag har en god psykisk sexuell hälsa. men jag tror också att den influeras av andra saker som försiggår i mitt liv och på något vis blir den en av de första saker som faller bort om jag blir stressad, eller ledsen eller har en fis på tvären liksom, whatever, så faller fantiserandet och den psykiska sexuella lusten bort.”	Sexualitet påverkad av andra livsaspekter	Samspel
“Men eh, det är klart det finns ju en massa strukturer som man inte tänker på som upprätthåller det. Så att eh, nej jag tror inte det är ett aktivt val, jag tror att det är delvis strukturer. Men nu känner jag mig så pass bekväm i mig själv att de strukturerna inte skulle låsa mig.”	Socialt strukturerat beteende	Ej aktivt val
“Hela sexualiteten är så influerat, eller påverkat från hela den yttre världen, med allt från allt vad man läser i tidningar om hur sexualiteten ska vara, till vad man ser i filmer.”	Påverkande samhällsideal	Rådande struktur

<p>“Jomen alltså, strukturer är nog det som hämmar mig mest. Jag har svårt att avgöra vad det är som kommer från mig (...) Jag kan inte definiera vad det är som kommer från mig och vad det är som kommer utifrån. Men jag tror det är sjukt mycket utifrån och det är strukturen som gör sig, så här tränger sig på. Och strukturen är väl allt, samhället, media, alltihopa. Det blir sånt ihopkok.”</p>	Begränsande strukturer	Negativ struktur
<p>“Mm, det gör det ju alltid. Jag tycker alltid när man pratar om sex, så tycker jag att folk jämför sig. Och det tycker jag blir ganska påtagligt, även när man pratar med nära vänner, även om man inte har i syfte att lägga någon värdering i någonting så gör man det ändå.”</p>	Dömande normer	Påverkande Norm
<p>“Alltså jag kan hämta från egen erfarenhet att jag har varit den med den större driften och det blir en jätteknepig grej i könsroller. Att det är ju mannen som ska vara den som alltid har lust och som tjej ska man ha huvudvärk. Och när det har varit så här omkastat så har det blivit ett problem. Vadå, han vill inte, men män ska ju alltid vilja.”</p>	Begränsande normer	Negativ norm
<p>“Asså det jag kan ha problem med, många snubbar som antar att en tjej vill bli ihop. Och att en tjej inte bara kan vilja ha sex och ha kul.”</p>	Normstyrt beteende	Rådande norm

Resultat för sexualitet och psykisk hälsa

Resultatet visade att det fanns en tydlig koppling mellan sexualitet och den psykiska hälsan. Goda sexuella erfarenheter och möten, att få dela sin sexualitet med en partner i ett bra förhållande, samt att ha goda egenskaper såsom att känna sig trygg och stark i sin sexualitet var tre huvudområden som togs fram under det positiva samspelet. När dessa tre huvudområden var positiva, upplevde deltagarna därmed att deras psykiska hälsa också påverkades till det bättre. Det negativa samspelet påverkades främst av de negativa sexuella erfarenheter som deltagarna hade upplevt. En negativ situation eller dålig erfarenhet, som bidrog till upplevda känslor av försämrad psykisk hälsa, såsom osäkerhet, verkade sedan hämmande för framtida sexuella möten. Det negativa samspelet berodde även på hur individen i fråga upplevde att de mårde i övrigt, då negativa vardagssituationer och omständigheter påverkade sexualiteten negativt. Utelämnad bekräftelse som kunde komma ur sexuella möten var även en faktor som bidrog till ett negativt samband. Att det fanns ett samband mellan den psykiska hälsan och sexualiteten var tydligt då många deltagare uttryckte att de samspel, som varken var negativa eller positiva, påverkades till största del av hur det övriga livet såg ut. Sexualiteten följde dåliga och bra perioder i livet och god eller dålig hälsa

påverkade i sin tur sexualiteten. Utifrån dessa faktorer kunde därför slutsatsen dras att det fanns ett samband hos deltagarna mellan sexualitet och den psykiska hälsan.

Positivt samspel. Resultatet visade ett positivt samspel mellan sexualiteten och den psykiska hälsan. Detta innebar att positiva känslor kunde främja sexualiteten, men även det motsatta gällde, att goda sexuella erfarenheter och möten kunde skapa positiva känslor som i sin tur främjade den psykiska hälsan. En genomgående trend var att de som förknippade sin sexualitet som bra och positiv uttryckte att de hade haft turen att inte utsättas för dåliga erfarenheter som hade kunnat påverka sexualiteten negativt. De försatte sig inte i situationer som de upplevde som otrygga eller dåliga.

Att vara i en nära relation med en partner visade sig vara förknippat med en viss frihet, då deltagarna kände att de kunde släppa många av de hämningar som fanns kring sexualiteten. Deltagarna menade på att de kände sig bekväma i att kunna förmedla de känslor och önskningsar som fanns kring sexuella möten, när de var med en person som de litade på. De sexuella mötena handlade inte bara om bekräftelse, utan kunde istället handla om djupa känslor och närhet. Att vara i ett längre och bra förhållande med en partner var förknippat med god psykisk hälsa, som avspeglades i sexualiteten, som deltagare F formulerade det:

Men nu särskilt när jag är i en relation som jag känner mig väldigt bekväm med, så tänker jag inte så mycket på vad jag borde göra eller någonting för jag upplever inte att han tänker så överhuvudtaget heller och då blir det ju en väldig frihet liksom. (Deltagare F, personlig kommunikation, december 10, 2016)

En tredje trend som framgick var att de deltagare som upplevde sig vara trygga och bekväma i sin sexualitet upplevde sexualiteten som mindre problematisk samt mer positiv. Tryggheten kunde visa sig genom att deltagarna vågade uttrycka vad de gillade, önskade och ville ha i sexuella möten. De deltagare som menade att de hade egenskaper såsom att vara trygg i sig själv, våga stå upp för sig själv i situationer som krävde det och att vara en stark person där sexualiteten uttrycktes, visade även då ett samspel till en god psykisk hälsa.

Negativt samspel. Det negativa samspelet mellan sexualiteten och den psykiska hälsan var påtaglig. De omständigheter och situationer som deltagarna befann sig i, och de känslor som väcktes som följd, påverkade sexualiteten starkt. Detta innebar att en dålig dag då deltagarna kände sig trötta, utmattade eller nere, kunde leda till att sex kunde upplevas som en syssla och något som de var tvungna att göra. Det kunde upplevas som stressigt och påverkade på så sätt den psykiska hälsan. Det kunde även te

sig tvärtom, då uteblivna sexuella interaktioner kunde påverka den psykiska hälsan negativt, som en deltagare uttryckte det: “(...) men säg att de här liggen inte blir till och att man inte har sex på ett par veckor, då kan det ju bli tvärtom, asså att man är stressad för sitt dåliga sexliv” (Deltagare K, personlig kommunikation, december 8, 2016).

Den kvinnliga sexualiteten kunde upplevas som begränsande och jobbig. Att exempelvis inte kunna få en orgasm, som att det fanns en osynlig spärr, var det en del deltagare som upplevde som väldigt negativt för den psykiska hälsan, och kunde exempelvis väcka ångest. Att känna skam inför naturliga processer i kroppen, såsom menstruation och svampinfektioner var något som i allra högsta grad påverkade hur deltagarna kände inför sin kropp och sexuella interaktioner. Att kroppen blev något som skulle skylas och vara skamsen för skapade negativa sexuella möten. Sexualiteten kunde även bli psykiskt jobbig då det började att handla om prestation. De uppfattade förväntningar som fanns för vad tjejer skulle kunna, hur de skulle se ut med mera, väckte prestationsångest och skapade negativa sexuella erfarenheter. En del menade på att det sedan kunde ta lång tid att komma över de hämningar som tidigare negativa sexuella erfarenheter skapade. De negativa känslorna fördes över på nya sexuella möten och dessa sämre upplevelser var därför något som skapade beteenden som var svåra att arbeta bort. Deltagarna förklarade att sexualiteten begränsades eftersom de inte ville hamna i samma dåliga situation igen, i rädsla för att uppleva samma negativa erfarenheter.

Många deltagare berättade att bekräftelse som kunde komma ur det sexuella mötet var viktig för deras psykiska hälsa. En sexuell interaktion kunde upplevas som otrygg om ingen bekräftelse gavs. Att inte känna sig tillräcklig var något som skapade osäkerhet och påverkade den psykiska hälsan negativt. Det kunde därför bli en negativ association mellan utelämnad bekräftelse och att veta att de räckte till.

Samspel. Deltagarna beskrev att den allmänna hälsan påverkade sexlivet och vice versa. Den sexuella hälsan påverkades av det som hände i livet och kunde bero på hur dagen hade sett ut. Den sexuella driften var det första som föll bort vid stress till exempel, då lust och fantasi försvann. Känslor som att vara tillräcklig varierade från dag till dag och berodde därmed på humöret. Ibland kunde sexualiteten vara förknippat med glädje och andra dagar uppfattas som förvirrande.

Många deltagare tyckte att det inte var själva akten som var sexuell, utan det var allt runt omkring. Beröring, kyssar och samtal uppfattades som sexuellt och gjorde att de kände sig åtrådda. Därmed gällde samspelet som innebar att inte känna sig åtrådd

påverkade deltagarna negativt och att känna sig åtrådd hade en positiv påverkan. Som en av deltagarna berättade: "Om till exempel man inte känner sig åtrådd, påverkar det ju mig negativt. Samtidigt på andra hållet, att bli åtrådd, är ju najs liksom" (Deltagare S, personlig kommunikation, december 15, 2016). Även att vara trygg i sig själv var en egenskap som en del deltagare tyckte var viktigt för sexualiteten. Då kändes det som att sexualiteten kom inifrån. Vid dåliga perioder, då den psykiska hälsan var sämre, fanns det därför inget som kunde hjälpa sexualiteten, för att lusten och drivet kom inifrån.

Resultat för Sexualitet och sociala strukturer

Resultatet visade att det fanns en tydlig koppling mellan sexualitet och sociala strukturer. De negativa strukturer som deltagarna upplevde som hämmande, var att kvinnan var den undergivna i det patriarkala samhället, då det bland annat låg fokus på penetrativt sex. Skönhetsideal och samhällets syn på den kvinnliga sexualiteten styrde sexuella beteenden. Den huvudkategori som tilldelades benämningen "rådande strukturer" var strukturer som deltagarna inte fäste någon värdering vid och var på grund av den anledningen svåra att kategorisera som varken positiva eller negativa. Den heteronormativa ordningen påverkade och hade en stark koppling till sexualiteten då de flesta deltagare inte upplevde att deras läggning bedömdes då de följde den heterosexuella normen vilket är en rådande struktur. Olika samhällsideal som förmedlades genom media, filmer och populärkultur skapade beteenden som samhället såg som åtråvärt. Inga av deltagarna ansåg att deras heterosexuella läggning var ett aktivt val, utan var något som kom naturligt eftersom de ovetandes hade blivit påverkade av de strukturer som upprätthöll denna läggning som det normala. Det var därmed inget som det reflekterades kring, utan upplevdes som att det bara var något som föll naturligt.

Negativ struktur. En del deltagare tyckte att det låg stort fokus på mannens njutning i sexuella interaktioner. Som en deltagare uttryckte det:

Ja jag vet inte, hehe, för män styr samhället, men ja fan, finns det ett annat svar egentligen? För så har det ju alltid varit. Att det är ju liksom, det är ju så man ligger. Det måste väl ha med barn att göra tänker jag. Det blir inga barn om det inte är penetration, liksom. (Deltagare H, personlig kommunikation, december 6, 2016)

Som kunde utläsas från detta citat så låg mannens njutning i fokus för att penetration verkade vara det centrala i en sexuell akt. Det var alltså den patriarkala

strukturen som visade sig vara tydlig i den intima sexuella interaktionen. Det fanns inte lika mycket utrymme för den kvinnliga njutningen.

Många upplevde även att deras beteenden styrdes av de strukturer i samhället som talade om hur en kvinna fick respektive inte fick bete sig, samt hur de skulle se ut, enligt samhällets ideal. Kvinnorna förhöll sig till dessa. Ett exempel på detta var att många deltagare reflekterade över hur det var män som satte gränser, men att det både var män och kvinnor som bidrog till att upprätthålla det kvinnliga skönhetsidealet. Däremot tjänade männen mer på att upprätthålla dem då det handlade om att ha makt. Deltagarna tyckte att män var mer angelägna om att behålla den patriarkala strukturen. Samhällets idéer kring skönhet påverkade förmågan att vilja ha och att kunna njuta av sex. Kände deltagarna sig fräscha och snygga ville de mycket hellre ha ett sexuellt möte, än om de kände sig oattraktiva enligt dessa skönhetsideal. Det innebar att kvinnor förstärkte och förde vidare det begränsande skönhetsidealet. Känslor av otillräcklighet väcktes om deltagarna inte levde upp till de ideal som fanns. Några deltagare menade på att kvinnor alltid blev bedömda utifrån sitt yttre och att det då blev det som identifierade kvinnan. Det blev därmed ett dubbelt påtryck både från män och kvinnor.

Var deltagarnas begränsningar i deras sexualitet kom ifrån var svårt att veta, men många trodde att de till stor del blev påverkade av yttre faktorer, såsom media och andra grupper i samhället. Det upplevdes som att samhällsstrukturer satte väldigt tydliga ramar för sexualiteten, i allt från läggning till antal partners. Ibland kunde samhällets syn på ideal influera sexuella interaktioner med andra, för att de förväntningar som fanns gjorde sig påmind. Det kunde då innebära att följa sin egen vilja kunde leda till känslor av skam på grund av att det inte stämde överens med samhällets syn.

Rådande struktur. Det fanns en uppfattning om att samhället satte starka ramar som kvinnor förhöll sig till och sexualiteten var därför influerat av hela den yttre världen. En deltagare uttryckte sig så här: "Man påverkas extremt mycket när man kollar i olika tidningar och när man kollar på olika sociala medier" (Deltagare J, personlig kommunikation, december 2, 2016). Samhälle, såsom media och populärkultur satte standard på beteenden och utseenden och bestämde vad som var åtråvärt. Sexlivet var även då påverkat av det som förväntades av individer, att få barn och att ha hus och så vidare.

Majoriteten av deltagarna upplevde inte att deras sexualitet bedömdes av andra människor och trodde att det berodde på att de följde normen med sin heterosexuella

läggning, alltså den heteronormativa ordningen. Eftersom sexualiteten inte var avvikande uppfattades den inte som konstig och den ifrågasattes därför inte.

Ej aktivt val. Den heterosexuella läggningen som alla deltagare har ansågs inte vara ett aktivt val, då de menade att de rådande strukturerna i samhället ovetandes påverkade och formade valet. De menade på att strukturerna inte syns, men de bara finns och upprätthålls. En deltagare sa följande: “Jag tror inte att det är ett aktivt val som jag har gjort. (...) Det är något som jag har förutsatt, att jag är heterosexuell bara för att jag inte har tänkt i andra banor” (Deltagare G, personlig kommunikation, november 24, 2016). Heterosexualiteten upplevdes därmed som naturlig och inte som ett aktivt val, eftersom det inte hade reflekterats så mycket kring det. Även om det inte fanns någon direkt påverkan eller förbud mot att ha en annan sexuell läggning, så fanns det ändå en struktur som upprätthölls och förutsattes av människor i närmiljön. Många av deltagarna sa att de hade nog kunnat haft en annan sexuell läggning, men det hade bara blivit så att de blev heterosexuella.

Resultat för Sexualitet och normer

Resultatet visade att det fanns en tydlig koppling mellan sexualitet och normer, alltså ageranden samt beteenden i närmiljön. Det fanns många faktorer som bidrog till att deltagarna upplevde sin sexualitet som negativ och hämmande. Samtliga deltagare upplevde att det fanns en viss föreställning och förväntningar om hur en kvinna skulle se ut och bete sig enligt norm, vilket förmedlades genom interaktioner med andra individer, framförallt andra kvinnor och samhällsideal med mera. Många deltagare kände att normerna styrde så mycket och på så många vis att de ibland bara betedde sig så som det var förväntat. Normerna kunde vara dömande och därmed begränsande och styrde därför hur en del av deltagarna valde att uttrycka sin sexualitet. När deltagarna valde att inte följa normen visste de att det fanns påföljder. De normer som påverkade deltagarnas sexualitet var främst jämförelse med andras historier och erfarenheter, alltså hur deltagarna uppfattade andras sexualitet. Även om det inte var meningen att lägga någon värdering i det som andra sade, så hade det ändå en påverkan på det egna beteendet, preferenser samt grad av utforskning. Normerna delades in i grupper utifrån deras inverkan på deltagarnas sexualitet. “Negativa normer” hade direkt negativa implikationer på deltagarna. “Påverkande normer” var normer som deltagarna uppmärksammade och kunde identifiera som inflytelserika, men som de inte hade knutit

någon värdering vid. Slutligen, "rådande normer" var normer som deltagarna inte kände sig påverkade av, varken positivt eller negativt, men som de uppmärksammade existera.

Negativ norm. Att normer förstärktes och upprätthölls genom interaktion med andra, framförallt kvinnor var något som alla deltagare på ett eller annat sätt uttryckte. Det som kunde påverka var erfarenheter, saker som de hade hört från vänner eller till och med filmer. Samtal kring kroppsideal skapade tankar kring sig själv och huruvida de upplevde att de levde upp till de ideal som fanns för utseenden och beteenden. De upplevde även att de blev dömda efter orealistiska idéer om sex. Det var ständiga diskussioner kring dessa ämnen och det påverkade därmed sexualiteten negativt. Även om deltagarna uppfattade sig som positivt inställda till sin sexualitet och kände sig nöjda med sig själva, så kunde de ändå påverkas negativt av interaktioner med andra kvinnor, då det många gånger handlade om att jämföra sig. Normerna påverkade beteenden, som en deltagare sa: "Amen, det är väl mer, jag tycker man bedöms på alla håll egentligen. Asså både med vad man gör och hur ofta man gör det och att sådär" (Deltagare N, personlig kommunikation, november 25, 2016). Sexualiteten, hur den uttrycktes, preferenser och hur ofta de sexuella interaktionerna skulle ske var något som blev normstyrda beteenden som deltagarna förhöll sig till. En del upplevde att de ibland hade vissa typer av sexuella interaktioner som de inte vill ha, bara för att interaktioner och samtal med andra påverkade den egna förväntningen på sexualiteten negativt. Föreställningar kring sexlivet kunde till exempel påskynda sexuella interaktioner, då deltagarna upplevde att de borde ha sex, för att inte uppfattas som tråkiga. Egentligen kanske de inte personligen kände att de hade lust just den perioden, men det fanns så mycket påtryckning från normer som talade om hur det skulle vara. Sedan kunde det också vara tvärtom, att sexlivet i heterosexuella förhållanden som hade varat en lång tid förväntades vara tråkiga och denna norm påverkade sexualiteten negativt. Samhällets syn påverkade hur man valde att framställa sig och kunde till och med påverka hur man valde att visa känslor i det offentliga rummet.

En del deltagare berättade om hur kvinnors sexualitet påverkades av antal sexuella partners de hade haft och att det fanns negativa ord, såsom fult och hora, förknippade med de kvinnor som hade haft många partners. Kvinnor skulle vara mer pryda i sin sexualitet samtidigt som det även fanns starka föreställningar om att detta var synonymt med att hon då skulle vara mindre bra i sexuella situationer. Denna känsla hade både observerats av några deltagare och kunde även upplevas av dem själva när de samtalade med andra. En del talade inte om för andra hur många sexuella partners de hade haft, för

att undvika att bli dömda. Andra var väldigt öppna med antalet sexuella partners, men var väl medvetna om att de blev dömda negativt på endast den faktorn. Deltagarna uppfattade att det fanns en attityd hos män som menade på att kvinnor inte skulle vara så lössläppta utan mer återhållsamma, vilket uppfattades som begränsande för sexualiteten och styrde huruvida de vågade leva ut den så som de själva ville. När denna norm inte stämde överens med den egna sexualiteten och hur deltagarna ville uttrycka den, så uppfattades det som oväntat och jobbigt. En deltagare menade på att hon kände att hon nästan fick ursäkta sig för att hon var för sexuell, vilket blev konstigt: "Det förvånade mig att jag var den mer sexuella partnern. Och vissa gånger fick jag ursäkta liksom. Och det blir ju det konstiga i det, att man då ska be om ursäkt för att man är sexuell" (Deltagare B, personlig kommunikation, november 29, 2016). Därför kunde sexuell drift vara en stor negativt påverkande faktor för sexualiteten, om denna var större eller mindre än det som förväntades. När deltagarna upplevde att de själva var den som hade den större lusten i det heterosexuella förhållandet, så blev situationen problematisk samt förvirrande. Deltagarna ville inte uppfattas som för sexuella, eller ha mer lust än mannen, eftersom detta inte var enligt normen, men de ville ändå tänka på sig själva och den egna driften.

Vissa deltagare talade om de tabun i samhället som bidrog till att kvinnor inte kunde prata lika öppet om sin sexualitet, någon upplevde till och med att kvinnor tystades ner när de ville uttrycka den. En del deltagare kände att de skulle vara undergivna enligt norm, att kvinnor skulle vara passiva i sin sexualitet. Detta gjorde att några upplevde rädsla i att ta första steget i sexuella möten till exempel. Det fanns rådande normer, såsom vilka egenskaper, beteenden och förväntningar som var kvinnliga och som styrde hur deltagarna upplevde att de kunde uttrycka sig, samt uttala sig kring sin sexualitet.

Rådande norm. Vad som ansågs vara kvinnligt beteende enligt norm, var deltagarna väl medvetna om. Det var inte endast det yttre som påverkade, att ha ett kvinnligt utseende, utan även personligheten. Det fanns egenskaper som inte var förknippade med kvinnligt beteende. En deltagare uttryckte exempelvis följande: "(...) att ta för sig och vara framåt och liksom vara ganska bestämd i mina åsikter och så vidare, som kanske inte alltid har ansetts vara så himla tjejigt" (Deltagare B, personlig kommunikation, november 29, 2016). Denna deltagare menade då att hon inte upplevde sig som kvinnlig, eftersom hon istället använde sig av det som ansågs som manligare egenskaper enligt norm, såsom att våga ta för sig och uttrycka bestämda åsikter.

Några deltagare menade på att mycket av deras sexualitet var styrt av normer, precis som allt annat i samhället. Det individer och ens närmiljö förväntade sig, influerade både tankar och beteenden. En deltagare tyckte att det fanns outtalade regler som exempelvis styrde hur många partners en kvinna fick ha, eller när det var okej att hitta en ny sexuell partner efter ett uppbrott med en annan. En annan deltagare tyckte det var jobbigt att killar antog att en tjej ville ha ett förhållande och kunde inte bara vara ute efter att roa sig och att ha en sexuell interaktion. Istället blev hon sedd som märklig för att hon inte strävade efter ett förhållande och uttryckte det hon ville ha, eftersom detta inte följde beteenden som fanns enligt normen för en kvinna. Några deltagare menade på att frispråkiga tjejer som var öppna med sin sexualitet kunde i vissa situationer uppfattas som spända, då detta inte heller följde normen för kvinnligt beteende.

Påverkande norm. Andra individers historier om sexuella erfarenheter påverkade deltagarna och hur de upplevde sin egen sexualitet. Några deltagare menade på att kvinnor påverkade varandra hela tiden genom konversationer om sexuella möten och erfarenheter. Jämförelser med den egna sexualiteten gjordes därför och detta påverkade deltagarnas sexualitet. Andras värderingar och tankar påverkade den egna utforskningen av sexualiteten, även om det inte var meningen från början. Det uppstod därför ibland förvirring kring vad deltagaren själv ville utforska, men även vad som hade blivit påverkat av andra. Som en deltagare uttryckte det:

Men jag har vänner som har provat jättemycket och har skitmycket att berätta om det. Då känner jag mig så himla pryd liksom, för att jag inte har gjort det och då har jag jättesvårt att veta, amen är det för att jag inte vill göra det, eller är det för att jag är pryd. Ja, för att det är tråkigt att vara pryd. (Deltagare R, personlig kommunikation, november 29, 2016)

En deltagare menade på att även om hon var trygg i sin sexualitet så kunde det i vissa situationer upplevas som att personen i fråga inte hade upplevt någonting då hon jämförde sig med andra. Deltagaren förklarade att hon sedan fick påminna sig själv om att sexualiteten ser väldigt olika ut för alla och att det var okej att det var så.

Diskussion

Resultatdiskussion

Frågeställningen, *upplever unga kvinnor att det finns samband mellan sexualitet och den psykiska hälsan*, besvarades genom att deltagarna uppgav att de känner att det finns en stark koppling mellan dessa. Denna koppling anses vara ett samspel mellan sexuella möten och erfarenheter samt hur deltagarna mår i övrigt. Svaren som ges kan inte endast kopplas till "*intrapsychic scripts*" utan kompletteras även med hjälp utav "*interpersonal scripts*".

Sexualitet och psykisk hälsa rör sig mycket kring deltagarnas subjektiva upplevelser av sig själva, både deras egna egenskaper, erfarenheter samt deras motivation. Detta huvudområde går till viss del att knyta an till "*intrapsychic scripts*". En del av "*intrapsychic scripts*", intersubjektivitet, de känslor och tankar som en individ tror att andra har om en (Whittier & Melendez, 2004), kan delvis användas för att förstå de negativa samspel som resultatet visar. Utelämnad bekräftelse i en sexuell interaktion är ett sådant exempel och kan leda till att deltagarna känner sig otrygga i situationen och den psykiska hälsan försämras.

Den primära motivationen till att söka sexuella möten upplevs av deltagarna som en inre lust och inte som styrd av yttre faktorer. "*Intrapsychic scripts*" står till stor del för denna inre motivation som driver individer att söka sexuell kontakt (Gagnon & Simon, 2005, s 14). Det är inte endast den fysiska sexakten som motiverar kvinnor, utan allt det känslomässiga runtomkring är lika sexuellt och drivande (Sakaluk et al., 2014) och därför spelar dessa "*scripts*" stor roll vid sökandet av sexuell närhet. Den sekundära motivationen är dock inte en inre lust utan snarare ett gensvar till olika "*interpersonal scripts*", då svar som berör hur deltagarna bör och förväntas agera uppgavs. Eftersom "*interpersonal scripts*" avser ge handlingsföreskrifter i mötet med andra (Simon & Gagnon, 1986) är detta ett tydligt exempel på hur "*interpersonal scripts*" tillämpas för att motivationen till att söka ett sexuell möte ska uppstå.

"*Interpersonal scripts*" är det som skapas med hjälp utav en individs närmiljö och är även det som fyller rummet mellan det som är "*cultural*"- och "*intrapsychic scripts*" (Gagnon & Simon, 1986). Detta innebär att alla som delar samma kultur har olika "*interpersonal scripts*" trots att de ofta är snarlika. Vikten av deltagarnas "*interpersonal scripts*" i förhållande till deras känslor kring sin sexualitet syns i deras tidigare upplevelser och erfarenheter. Skillnader i deltagarnas "*interpersonal scripts*"

kan därför ses som en del av anledningen till varför de alla har så pass olika erfarenheter. Eftersom deltagarna uppgav att deras känslor kring deras sexualitet går i linje med deras tidigare erfarenheter förklarar detta varför “bra” *“interpersonal scripts”* är av stor vikt.

Frågeställningen, *upplever unga kvinnor att sociala strukturer kan verka hämmande för deras sexualitet*, besvarades med att negativa strukturer verkar hämmande för deltagarna och påverkar både sexuella beteenden, känslor och tankar. Svaren som ges har främst en koppling till *“cultural scripts”*.

Deltagarna uppgav att de kunde känna av de patriarkala strukturer i sin sexualitet, vilket visar sig i uttalanden om att det ligger fokus på penetrativt sex, samt upprätthållandet av kvinnliga skönhetsideal, vilket man även finner stöd hos i Christ (2016). *“Cultural scripts”* är svåra att särskilja från den historia som det kulturella sammanhanget influeras av (Gagnon & Simon, 2005, s 12). Genom att sätta detta i relation till Christs (2016) tankar kring patriarkala strukturer, som en stark och inflytelserik struktur genom historien, syns det då tydligt att dessa “scripts” kan verka hämmande för deltagarna. I intervjumaterialet hittas enkelt citat som denna: “Så som kvinna är det ganska tydligt asså att man ska vara lite undergiven och inte vara så himla, alltså man ska inte vara en aktör i sin egen sexualitet” (Deltagare S, personlig kommunikation, december 15, 2016), som är ett typexempel på hur *“cultural scripts”* fungerar för våra sexuella beteenden, känslor och tankar. Uttalanden som dessa kan även kopplas till Tolman (2002) som förklarar att kvinnor inte förväntas njuta lika mycket som män och därför förblir mer passiva aktörer i det sexuella mötet. Intressant nog med dessa resultat är att inga sociala strukturer anses vara gynnsamma för deltagarnas sexualitet. Det uppgavs ytterst få positiva känslor förknippade med denna relation. Stöd för liknande uttalande kan även hittas hos Hirdman (1988) som problematiserar mansdominansen både historiskt och i dagsläget (Hirdman, 1988, ss. 1-2).

Det finns paralleller mellan *“interpersonal scripts”* och resultatet för sociala strukturer, då det visar att deltagarna uppfattar att både män och kvinnor förmedlar de förväntningar som finns på kvinnor. Det som dock är tydligt är att många deltagare märker av dessa förväntningar främst i interaktionen med andra kvinnor. Skönhetsideal och jämförelser med andra görs enligt deltagarna per automatik. Detta innebär att samhällets syn på ideal påverkar deltagarna, fastän de ibland vet att det inte stämmer överens med deras egna värderingar. De “scripts” som individer har blir, som

Wiederman (2005) beskriver, som en mall för hur kvinnor ska bete sig och är även påverkade av samhället. Så länge kvinnor följer de "scripts" som råder i samhället, så följer hon även de förväntningar som finns och därmed sänks osäkerheten kring sexualiteten (Wiederman, 2005) och detta kan då förklara varför deltagarna ibland bara följer det som förväntas av dem. Detta blir en ständig påminnelse för deltagarna då de känner att de vill upprätthålla de ideal som finns i samhället för att uppfattas som åtråvärda, eftersom de vet att bedömningar på det yttre görs i stor utsträckning. De negativa samhällsideal som påverkar kvinnornas sexualitet förmedlas inte bara genom media och populärkultur utan även, som tidigare nämnts, vidare kvinnorna emellan, vid samtal och diskussioner. De handlingar som kvinnor utför och ständigt upprepar är det som delvis skapar genus och är starkt påverkat av de samhällsstrukturer som råder och styr på så sätt ageranden (Butler, 1988). Detta visar tydligt hur genus har en stor påverkande faktor på kvinnors sexualitet. Genom interaktion med andra kvinnor förmedlas på så sätt samhällsidealen vidare och kvinnor blir i interaktionen med andra en konstruktion av samhället, som ibland kan vara begränsande för kvinnors sexualitet.

Den heteronormativa ordningen var något som diskuterades av deltagarna. Det är flera som har svårigheter med att avgöra hur deras heterosexuella läggning har kommit till uttryck. Svaren motiverades ofta med att deras heterosexuella läggning dels kommer inifrån samt utifrån. Känslor om att andra läggningar aldrig hade övervägts på grund av bristande intresse, kunde avslutas med uttalanden om att det med största sannolikhet var den heteronormativa ordningen som fick dem att definiera sig som heterosexuella. Detta är dock ingenting som i dagsläget uppfattades som hämmande för deltagarna. Dessa uttalanden kan ses i enlighet med Christ (2016) som föreslår att en heteronormativ ordning är i den rådanden strukturens intresse.

Det finns även ett samband mellan "*intrapsychic scripts*" och sociala strukturer. Resultatet visar att det främst handlar om huruvida deltagarna upplever sig som fräscha och attraktiva, vilket i sin tur påverkar sexualiteten. Deltagarna uttryckte att de inte ville ha någon som helst sexuell interaktion ifall de inte kände sig snygga, eftersom det då inte fanns någon sexuell lust. Att den sexuella lusten är så nära sammankopplad med hur deltagarna känner inför sitt yttre, kan delvis förklaras med hjälp av genus. De förväntningar som finns i samhället på hur en kvinna ska vara sätter tydliga ramar. Avviker ett beteende kan därför detta uppfattas som negativt av andra (RFSU, 2015). Detta kan även påverka de "*interpersonal scripts*" eftersom det kan diskuteras att kvinnorna då inte följer de "scripts" som hon förväntas följa. Detta kan förklara den

brist på sexuell lust hos några av deltagarna, eftersom de inte känner att de lever upp till de standard som finns i samhället. Om sexualiteten till stor del tillfredsställs inom de ramar som samhällets strukturer bidrar med (Rubin, 1975) så är det inte konstigt att det finns ett nära samband mellan deltagarnas sexuella lust, samt de förväntningar som finns i samhället.

Frågeställningen, *upplever unga kvinnor att det finns normer som styr deras beteenden och/eller tankar och på så sätt påverkar sexualiteten*, besvaras med att de föreställningar och förväntningar som förmedlas samt förstärks i interaktion med andra, blir hämmande för deltagarnas sexualitet. Svaren som gavs hade främst en koppling till *“interpersonal scripts”*.

Mycket av det som deltagarna uppgav kan härledas specifikt till deras interaktioner och relationer till andra. Och inte bara deras relationer utan snarare hur denna dynamik fungerar och de handlingsföreskrifter som går att finna i närmiljön. De konsekvenser som genus för med sig är att det skapar en föreställning om hur kvinnor bör agera och blir därför riktlinje för de normer som anses normala (RFSU, 2015). Som resultatet visar så tycker alla deltagare att det finns vissa förväntningar att förhålla sig till. De normer som finns kring genus förmedlas och förstärks mellan kvinnor, genom konversationer om sexualitet. Detta visar sig påverka deltagarnas sexualitet negativt då de känner en viss påtryckning. Att inte få leva ut sin sexualitet på grund av de föreställningar som genus för med sig skapar hämningar hos deltagarna. De jämförelser som görs med andras sexualitet som ofta finns vid samtal kring erfarenheter, preferenser och upplevelser blir då en påminnelse om alla de förväntningar som finns. I interaktion med andra kan då de *“interpersonal scripts”* visa att deltagarnas sexualitet är begränsade. Detta bekräftar även Maas et al. (2015) med hjälp av sin studie som fastslår att många kvinnor inte vågar leva ut sin sexualitet om de inte är i relationer, eftersom de inte vill uppfattas negativt av andra. Ett praktexempel på det uppgav Deltagare K som uttryckte att hon kunde undgå något som ansågs vara ett tabu genom att vara sexuellt aktiv inom sin relation och inte som singel, eftersom detta troligtvis skulle innebära att hon skulle haft ett flertal olika sexuella partners. Intersubjektivitet är i detta avseende också relevant eftersom andras historier påverkar deltagarna genom att de själva inte vill uppfattas på vissa sätt av andra och detta styr deras beteende (Whittier & Melendez, 2004).

Det fanns ett samband mellan *“cultural scripts”* och normer, då resultatet visar att deltagarna uppfattar det som att kvinnor ska vara mer pryda än män och inte ha så

många sexuella partners. Detta är i linje med tidigare forskning som visar att det finns en uppfattning om att kvinnor inte ska ha lika stark sexuell lust som män, vilket då innebär att kvinnor inte visar det sexuella begär de har, utan får begränsa sig (Sakaluk et al., 2014). Resultatet visar också att många av deltagarna är väl medvetna om att det finns nedvärderande ord som associeras till den kvinna som har många sexuella partners. Istället för att bli kallad för pryd, så slängs ord runt som hora och detta blir en begränsning då deltagarna menar på att de inte vågar leva ut de sexuella fantasier eller begär som de har. Detta har implikationer för den som är mer öppen och frispråkig i sin sexualitet, eftersom detta uppfattas negativt av andra. Tidigare forskning visar även detta negativa förhållningssätt till kvinnor som anammar sin sexualitet och får otrevliga ord kopplade till sig (Sakaluk et al., 2014).

Praktiska implikationer

Resultatet tyder på att deltagarna känner sig hämmade på vissa plan i sin sexualitet. För att förändra detta finns det en del arbete som kan göras, för att vidare samtal inom ämnet ska öppnas upp. Kunskap kring kvinnlig njutning och förmågan att uttrycka önskemål är tydliga exempel på hur ämnet praktiskt kan implementeras i kvinnors liv. Denna kunskap skulle kunna implementeras redan i skolålder då detta tabubelagda ämne ännu är ett stort hinder för uppnåelsen av förbättrad sexuell och psykisk hälsa idag. Feminismen och andra teorier kring kvinnlig sexualitet är inte förlegad och bör inte behandlas som så heller. Ett sådant förhållningssätt till kvinnlig sexualitet kan innebära att ett steg tillbaka tas i kvinnans utveckling som absoluta likar i samhället. Genom att veta vilka "sexual scripts" som finns och som kan påverka kvinnor i vardagen, så kan även förändringar ske, då de "scripts" som verkar begränsande kan diskuteras och förhoppningsvis förändras till det bättre.

De deltagare som uppfattar sig som trygga och säkra i sin sexualitet, nämnde vid intervjuernas gång att det ändå fanns begränsningar och strukturer. De som väljer att avvika från normen, vet om att de inte gör som alla andra och är medvetna om att de därför kan riskera att bli dömda utifrån sina val. Vid många av intervjuernas frågor fick deltagarna fundera en lång stund innan ett svar kunde ges och samtliga uttryckte vid något tillfälle under intervjun att de inte hade reflekterat eller funderat över dessa frågor. Däremot kom det oftast långa och utförliga svar efter närmare eftertanke, vilket skulle kunna tolkas som att alla påverkas av de "sexual scripts" som finns i samhället, vare sig de känner till dem eller inte. Att förstå att sexuella beteenden är något som formas av

och med en själv och andra individer, kan i slutändan förbättra många kvinnors relationer till sig själva, sina partners och samspelet med andra.

Metodologisk diskussion

För att få insikt i hur kvinnor uppfattar sin sexualitet så anses metoden kvalitativa intervjuer vara den metod som kan ge mest data som består av tankar och känslor. Att ha en intervjuguide under intervjuens gång är därför både praktiskt och hjälpsamt då det bidrar till att vara stöd, men också för att kunna utveckla diskussioner där de möjligheterna öppnas upp. Detta medför att möjligheten till att spinna vidare på tankegångar som deltagarna börjar på, lättare kan styras så att det hålls inom ämnet. Därför är det ett bra val att ha en semistrukturerad intervju, eftersom det inte bara tillåter utsvävningar från de skrivna frågorna, men kan också hjälpa till då samtalen går ifrån ämnet. Studiens syfte anses ha blivit uppfyllt till den grad att flera begränsande faktorer har identifierats och på sätt anses fynden meningsfulla. Utifrån de resultat som togs fram från analysen kunde det konstateras att det gavs svar på studiens frågeställningar. Det är hög validitet i detta avseende. För att undvika att lägga egna tolkningar i den insamlade datan, så har det vid analys varit viktigt med ett objektiva förhållningssätt, detta för att höja validiteten. De resultat som har tagits fram har baserats på deltagarnas svar och inte så mycket på tolkningar av enskilda svar.

Då studien berör ett känsligt ämne, kan det bidra till att deltagarna upplever vissa frågor som alltför personliga och väljer kanske därför att inte svara helt sanningsenligt. Detta kan i sådana fall påverka validiteten i svaren som deltagarna ger. Eftersom resultatet i denna studie baseras på de svar som deltagarna gav så var det viktigt att deltagarna kände sig bekväma med frågorna och med den plats som de intervjuades på. Därför fick deltagarna själva välja plats för intervjun, samt informerades de om att de inte behövde svara på de frågor som de inte kände sig bekväma med. Förhoppningsvis höjde detta validiteten, då val av intervjuplats bidrog till att de kände sig bekväma med att våga prata och att inte känna press inför att behöva ge svar på frågor som kändes otrygga. Vad som även kan tänkas ha påverkat validiteten i deltagarnas svar kan ha varit personen som intervjuade deltagarna. Validiteten kan bland annat ha påverkats av tonläget hos, samt förtroendet till intervjuaren, miljön där intervjun tog plats eller på grund av förvirring kring frågorna utan ha uttryckt detta specifikt till intervjuaren. Studiens tillförlitlighet försäkrades genom att varje intervju genomfördes enligt samma procedur varje gång. Det var samma intervjuguide, intervjuare samt samma

analysverktyg som användes vid samtliga intervjuer. Genom att låta samma person genomföra samtliga intervjuer kunde reliabiliteten höjas, då denna person bemötte, informerade och intervjuade deltagarna på samma sätt.

Resultatet från deltagarnas svar anses vara generaliserbart till den population som deltagarna tillhör. Däremot finns medvetenheten om att dessa deltagare inte täcker alla kvinnor i deras ålder. Urvalet var en väldigt homogen grupp och resultatet kan därför endast generaliseras till denna population och inte alla kvinnor i allmänhet. Resultatet visade sig ändå intressant för denna population och urvalet var ett bra val av grupp. För att kunna generalisera till andra populationer krävs dock en större variation av deltagare, med olika bakgrund och kultur.

Två brister blev tydliga efter sammanställningen av resultatet och ett utav dem var att det inte fanns det stöd som var önskvärt för att finna stark koppling mellan *“intrapsychic scripts”* och hälsa. Trots att *“intrapsychic scripts”* innefattar subjektiva upplevelser och det mentala livet (Gagnon & Simon, 2005, s 15) vilket även en god sexuell hälsa också gör (World Health Organization, 2016) så fanns det däremot svagt underlag för en mängd psykiska aspekter av sexuell hälsa i *“intrapsychic scripts”*. Det hittades inte tidigare studier som undersökte detta samband och därför blev detta huvudområde svår att koppla till *“sexual scripting theory”*. Däremot visar resultatet intressanta samband mellan deltagarnas subjektiva sexuella upplevelser och deras psykiska hälsa, vilket visar att sexualiteten spelar stor roll för hälsan och vice versa. En annan brist som blev tydlig var att då studien omfattar många områden, så hade en snävare gränsdragning underlättat både datainsamlingen samt analysen.

Framtida forskning

Denna studie berör ett ämne som deltagarna inte har reflekterat så mycket över. Detta märktes genom att de under intervjuerna fick fundera över en del frågor och visste inte hur de skulle svara, samt att de många gånger uttryckte förvåning inför frågorna, eftersom det inte hade varit något de tänkt på innan. Det var däremot inga korta svar som gavs, utan oftast hade de långa diskussioner med sig själva. Mitt under svaret kunde deltagarna ibland ställa frågor till sig själva och kunde på så sätt se sitt eget svar ur en annan synvinkel. Detta tyder på att sexualiteten och de frågor som ställdes inte är något som deltagarna pratar om så ofta. Det hade därför varit intressant att replikera denna studie med samma deltagare, för att se om det finns någon skillnad i deras svar då de nu har fått en inblick i ämnet. Deltagarna kanske funderade på en del frågor efter

själva intervjun, som de kanske diskuterade vidare med andra eller reflekterade över med sig själva. En sådan framtida studie skulle därför kunna visa vilken skillnad förkunskaper, samt en inblick i de begränsningar som finns i samhället, skulle kunna göra. Det hade därför även varit intressant att replikera denna studie och intervjua deltagare som har mycket förkunskaper, samt är insatta i ämnet. Resultatet kanske hade sett annorlunda ut än vad de gjorde i denna studie.

Inför framtida studier hade det varit optimalt att dela upp studien i tre delar där alla huvudområden studeras mer ingående. Det vore intressant med fler studier som specifikt undersöker begränsande faktorer i sexualitet och denna studie avser öppna upp för vidare samtal och forskning.

Referenser

- Ambjörnsson, F. (2003). *I en klass för sig: Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Anderson, R. M. (2013). Positive sexuality and its impact on overall well-being. *Bundesgesundheitsbl*, 56(2), 208-214. doi:10.1007/s00103-012-1607-z
- Burnard, P. (1991). A method of analysing interview transcripts in qualitative research. *Nurse Education Today*, 11, 461-466. doi:[http://dx.doi.org/10.1016/0260-6917\(91\)90009-Y](http://dx.doi.org/10.1016/0260-6917(91)90009-Y)
- Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519-531. doi:10.2307/3207893
- Christ, C. P. (2016). A New Definition of Patriarchy: Control of Women's Sexuality, Private Property, and War. *Feminist Theology*, 24(3), 214-225. doi:10.1177/0966735015627949
- Elmerstig, E., Wijma, B., Sandell, K., & Berterö, C. (2012). "Sexual pleasure on equal terms": young women's ideal sexual situations. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 33(3), 129-134. doi:10.3109/0167482X.2012.706342
- Folkhälsomyndigheten. (2012). *Sex, hälsa och välbefinnande*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.
- Folkhälsomyndigheten. (2016). *Sexualitet och reproduktiv hälsa*. Hämtad 2016-11-14, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/arnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/folkhalsans-utveckling-malomraden/sexualitet-och-reproduktiv-halsa/>
- Gagnon, J. H., & Simon, W. (2005). *Sexual conduct: the social sources of human sexuality*. (2. ed.) New Brunswick: Aldine Transaction.

- Hanbury, A., & Eastham, R. (2016). Keep calm and contracept! Addressing young women's pleasure in sexual health and contraception consultations. *Sex Education, 16*(3), 255-265. doi:10.1080/14681811.2015.1093925
- Hensel, D. J., Nance, J., & Fortenberry, J. D. (2016). The Association Between Sexual Health and Physical, Mental, and Social Health in Adolescent Women. *Journal of Adolescent Health, 59*, 416-421.
doi:<http://dx.doi.org.proxy.lnu.se/10.1016/j.jadohealth.2016.06.003>
- Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet- teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning*. Uppsala: Maktutredningen
- Lalander, P., & Johansson, T. (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Langemar, P. (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi*. Stockholm: Liber AB.
- Maas, M. K., Shearer, C. L., Gillen, M. M., & Lefkowitz, E. S. (2015). Sex rules: Emerging adults' perceptions of gender's impact on sexuality. *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly, 19*(4), 617-636. doi:10.1007/s12119-015-9281-6
- Muhamad, R., Liamputtong, P., O'Halloran, P., Low, W. Y., & Moolchaem, P. (2016). Meanings of Sexuality among Heterosexual Women: A Metasynthesis. *International Journal of Sexual Health, 28*(3), 187-204.
doi:10.1080/19317611.2016.1167151
- Nationalencyklopedin. (2016). *Uppslagsverket*. Hämtad 2016-12-02, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/patriarkat>
- Nationalencyklopedin. (2016). *Uppslagsverket*. Hämtad 2016-12-02, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/heteronorm>
- Nationalencyklopedin. (2016). *Uppslagsverket*. Hämtad 2016-12-20, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/social-struktur>

- Nationalencyklopedin. (2016). *Uppslagsverket*. Hämtad 2016-11-13, från [http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/norm-\(handlingsregel\)](http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/norm-(handlingsregel))
- Nationellt Centrum för Kvinnofrid. (2016). *Sexuellt våld*. Hämtad 2016-11-14, från <http://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/sexuellt-vald/>
- Riksförbundet för sexuell upplysning. (2007). *Rättighetspraktika: om sexualitet och mänskliga rättigheter*. Stockholm: RFSU.
- Riksförbundet för sexuell upplysning. (2013). *Våld och övergrepp*. Hämtad 2016-12-09, från <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Vald-och-overgrepp/>
- Riksförbundet för sexuell upplysning. (2015). *Att arbeta med genus*. Hämtad 2016-12-09, från <http://www.rfsu.se/sv/Sexualundervisning/Amnen/Att-arbeta-med-genus/>
- Rubin, G. (1975). The Traffic in Women: Notes on the 'Political Economy' of Sex. In R. R. Reiter (Ed.), *Toward an Anthropology of Women* (s. 157-210). New York: Monthly Review Press.
- Sakaluk, J. K., Todd, L. M., Milhausen, R., & Lachowsky, N. J. (2014). Dominant Heterosexual Sexual Scripts in Emerging Adulthood: Conceptualization and Measurement. *Journal of Sex Research*, *51*(5), 516-531. doi:10.1080/00224499.2012.745473
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (1986). Sexual scripts: Permanence and change. *Archives of Sexual Behavior*, *16*(2), 97-120. doi:0004-0002/86/0400-0097505.00/0
- SOU 2016:60. *Ett starkare skydd för den sexuella integriteten: Betänkande av 2014 års sexualbrottskommitté*. Stockholm: Wolters Kluwer.

- Stephenson, K. R., & Meston, C. M. (2015). The Conditional Importance of Sex: Exploring the Association Between Sexual Well-Being and Life Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 41(1), 25–38.
doi:10.1080/0092623X.2013.811450
- Tolman, D. L. (2002). Female adolescent sexuality: An argument for a developmental perspective on the New View of women's sexual problems. *Women & Therapy*, 24(1-2), 195-209. doi:10.1300/J015v24n01_21
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2016-10-30, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR>
- Whittier, D. K. (2001). The Fuzzy Matrix of 'My Type' in Intrapsychic Sexual Scripting. *Sexualities*, 4(2), 139-165. doi:10.1177/136346001004002003
- Whittier, D. K., & Melendez, R. M. (2004). Intersubjectivity in the intrapsychic sexual scripting of gay men. *Culture, Health & Sexuality*, 6(2), 131-143.
doi:10.1080/13691050310001607250
- Wiederman, M. (2005). The Gendered Nature of Sexual Scripts. *The Family Journal*, 13(4), 496-502. doi:10.1177/1066480705278729
- World Health Organization. (2016). *Sexual Health*. Hämtad 30-10-2016, från http://www.who.int/topics/sexual_health/en/
- World Health Organization. (2003). *WHO definition of health*. Hämtad 2012-12-12, från <http://www.who.int/about/definition/en/print.html>
- World Health Organization. (2006). *Defining Sexual Health: Report of a technical consultation on sexual health 28-31 January 2002, Geneva*. Geneva: WHO Press

Bilagor

Bilaga I - Brev till deltagare

Hej!

Våra namn är Stephanie Abrahamsson och Matilda Hermansson. Vi studerar psykologi vid Linnéuniversitetet och skriver för tillfället vår C-uppsats. Vi kontaktar just dig för att vi vill gärna att du deltar i vår kvalitativa studie. Vi ska intervjua tolv heterosexuella kvinnor i åldrarna 25 till 30 år och tror att du skulle vara en stor tillgång för den här studien då du uppfyller dessa krav. Vår studie avser identifiera faktorer som kan verka begränsande för unga kvinnors sexualitet. Ditt medverkande i den här studien är helt frivillig och det är av största vikt för oss att du känner dig trygg och informerad om uppsatsens syfte, dess begrepp och de etiska riktlinjer som berör dig. Som deltagare kommer du att förbli anonym och ditt bidrag kommer att behandlas med stor försiktighet. Om du väljer att delta i vår studie kommer tid och plats att anpassas efter dig.

Är du intresserad av att delta i vår studie eller helt enkelt vill veta mer om den, tveka inte att kontakta oss via mail eller på numret nedan.

Email:xxx

Telefonnummer: xxx

Med vänliga hälsningar,

Stephanie Abrahamsson & Matilda Hermansson

Bilaga II - Intervjuguide

Huvudfrågor och Stödfrågor

1. Känner du att din sexualitet delvis påverkar ditt känslomässiga välmående?
 - 1.a. (Om ja → Hur?)
 - 1.b. (Om ja → Vad är det för slags känslor som väcks?)
2. Är din heterosexuella läggning ett val som du känner att du själv gör?
 - 2.a. (Om ja → Hur kommer du fram till det beslutet?)
 - 2.b. (Om nej → Vad tror du fick dig att bli heterosexuell?)
3. Känner du att din sexualitet bedöms av andra människor?
 - 3.a. (Om ja → Kan du utveckla?)
 - 3.b. (Om ja → Känner du att det påverkar dig?)
4. Känner du att din sexualitet bedöms av samhället?
 - 4.a. (Om ja → Kan du utveckla?)
5. Uppfattar du att din sexualitet påverkas av sociala normer på något sätt?
 - 5.a. (Om ja → På vilket sätt?)
6. Upplever du att du måste leva upp till en viss "standard" för att uppfattas som åtråvärd?
 - 6.a. (Om ja → I hur stor utsträckning tycker du att kvinnor sätter dessa standards?)
 - 6.b. (Om ja → I hur stor utsträckning tycker du att män sätter dessa standards?)
7. Tror du att din sexualitet påverkas av de skönhetsideal som finns i samhället?
8. Finns det situationer som du försatt dig i, som du i efterhand upplever har påverkat din sexualitet? Vare sig det är positivt eller negativt.
9. Upplever du att det finns beteenden hos dig som kan påverka din sexualitet?
10. Uppfattar du att det finns normer kring sexualitet som kvinnor följer, men som inte män följer tror du?
 - 10.a. (Om ja → Vilka?)
 - 10.b. (Om ja → Skulle du vilja utveckla?)

Exempel på allmänna formuleringar av följdfrågor

- Skulle du kunna utveckla hur du menar?
- Vad väcker det för känslor hos dig?
- Hur kände/känner du dig då?
- Finns det något exempel på det här?
- Upplever du att detta påverkar dig i din vardag?
→ På vilka sätt då?

Avslutning

- Finns det något som du skulle vilja tillägga?

Bandspelare stängs av

- Ta emot feedback på intervjun
- Tacka för deltagandet